

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Riigisisel kommertsliiniveol avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest riigieelarvest makstava sihtotstarbelise toetuse taotlemiseks esitatavate andmete loetelu ning toetuse arvutamise ja maksmise ning toetusraha tagasimaksmise kord“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Riigisisel kommertsliiniveol avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest riigieelarvest makstava sihtotstarbelise toetuse taotlemiseks esitatavate andmete loetelu ning toetuse arvutamise ja maksmise ning toetusraha tagasimaksmise kord“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud ühistranspordiseaduse (edaspidi *ÜTS*) § 30 lõike 6 alusel.

Eelnõu eesmärk on tagada kommertsvedajale avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest sihtotstarbelise toetuse maksmine. Eelnõu koostamine on tingitud Euroopa Kohtu 8. septembri 2022. aasta otsusest nr C-614/20, milles leiti, et teatud sõitjarühmade – eelkooliealiste laste ja puudega inimeste – tasuta vedamise kohustuse panemisel tuleb Euroopa Liidu otsekohalduva [määruse \(EÜ\) nr 1370/2007](#)¹ kohaselt ettevõtjale hüvitada kohustuse täitmisest tulenev finantsmõju.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ühistranspordiosakonna õigusnõunik Kristella Kukk (5676 7894; e-post: Kristella.Kukk@agri.ee) ja sama osakonna juhtivspetsialist Katrin Tambur (5851 6035; e-post: Katrin.Tambur@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Romet Viikmäe (625 6176, e-post: romet.viikmae@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja toimetab keeleliselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, e-post: leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb seitsmest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, mille kohaselt kehtestatakse riigisisel kommertsliiniveol avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest riigieelarvest makstava sihtotstarbelise toetuse taotlemiseks esitatavate andmete loetelu ning toetuse arvutamise ja maksmise ning toetusraha tagasimaksmise kord.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse sihtotstarbelise toetuse sisu ja selle saajad.

Lõikes 1 sätestatakse eeldused, mille esinemise korral tekib õigus taotleda ja anda sihtotstarbelist toetust. Määruse (EÜ) nr 1370/2007 artikli 3 lõike 2 kohaselt hüvitab pädev asutus vastavalt sama määruse artiklitele 4 ja 6 ning lisas sätestatud põhimõtetele avaliku teenuse osutajatele üldeeskirjadega kehtestatud tariifikohustuste täitmisest tulenevate kulude ja tulude positiivse või

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määrus \(EÜ\) nr 1370/2007](#), 23. oktoober 2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70

negatiivse finantsmõju sellisel viisil, et oleks välditud ülemäärane hüvitamine. Määruse (EÜ) nr 1370/2007 artikli 6 lõige 1 sätestab, et üldeeskirjade puhul peab sihtotstarbeline toetus olema kooskõlas määruse nr 1370/2007 sätetega ja selle lisaga, et tagada, et ei toimuks ülemäärast hüvitamist.

Määruse (EÜ) nr 1370/2007 lisa punktist 2 tuleneb, et sihtotstarbeline toetus ei või ületada summat, mis vastab avaliku teenindamise kohustuse täitmisest tulenevalt avaliku teenuse osutaja kulude ja tulude suhtes avalduvale kogu positiivse või negatiivse finantsmõjuga võrdsele finantsmõjule. Nimetatud mõju hindamiseks võrreldakse avaliku teenindamise kohustuse täitmise olukorda selle olukorraga, mis oleks olnud juhul, kui seda kohustust ei oleks täidetud.

Lõike 2 kohaselt on toetuse saajateks kommertsliiniveo vedajad, kellele on ÜTS-i §-ga 34 pandud avaliku teenindamise kohustus vedada tasuta last, kes ei ole käimasoleva õppeaasta 1. oktoobriks saanud seitsmeaastaseks, samuti last, kelle koolikohustuse täitmise alustamine on edasi lükatud, puudega kuni 16-aastast isikut, sügava puudega 16-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjat. Toetust saab taotleda ainult selliste vedude eest, mis on hüvitamisperioodil tegelikult toimunud.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse sihtotstarbelise toetuse suurus.

Lõikes 1 sätestatakse, mille põhjal arvutatakse sihtotstarbelise toetuse suurus. Sihtotstarbelise toetuse suurus kujuneb kvartalipõhiselt igal kommertsliinil veetud ÜTS-i §-s 34 nimetatud isikute arvu ja pileti maksumuse alusel.

Lõikes 2 sätestatakse, et kommertsvedaja esitab taotluse iga soodustatud isiku kohta konkreetsel veol kehtinud täishinnaga pileti maksumusest 50%. Nimetatud protsent tuleneb teiste riikide praktikast, kus vedajatele makstakse avaliku teenindamise kohustuse panemise eest samuti sihtotstarbelist toetust.

Seega tuleb sihtotstarbelise toetuse suuruse arvutamiseks avaliku teenindamise kohustuse täitmise kulust avaliku teenindamise kohustuse täitmisest saadud tulu ja võimalikust võrgumõjust tulenev tulu ning liita mõistlik kasum. Mõistliku kasumina käsitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1370/2007 lisa punkti 6 kohaselt selle sektori tavapärasest kapitalitootlust asjaomases liikmesriigis, arvestades ametivõimude sekkumisest avaliku teenuse osutajale põhjustatud riske või nende puudumist.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse sihtotstarbelise toetuse taotlemisele esitatavad nõuded.

Lõike 1 kohaselt esitatakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile digitaalselt allkirjastatud taotlus määruse lisas 1 toodud vormil. See hõlbustab taotluse menetlemist ja aitab vedajal orienteeruda toetuse taotlemisel. Vedajal tekib arusaam, milliseid andmeid ta haldusmenetluses peab esitama, ja haldusorganil on kergem kontrollida, kas kõik vajalikud andmed on esitatud.

Lõikes 2 sätestatakse taotluse esitamise tähtpäev. Vedaja esitab taotluse üks kord kvartalis, esitades taotluse eelmise kvartali kulude kohta sellele kvartalile järgneva kuu 20. kuupäevaks.

Lõikes 3 sätestatakse, et vedaja lisab toetuse saamiseks esitatud taotlusele piletimüügi süsteemi väljavõtte kogu piletimüügist ja esitatud andmed peavad olema töötlemata ning vedaja poolt muutmata kujul.

Lõikes 4 sätestatakse sihtotstarbelise toetuse taotlemiseks esitatavate andmete loetelu. Vedaja lisab vormikohasele taotlusele piletimüügi süsteemi töötlemata väljavõtte kogu piletimüügist, see tähendab kõigist sellel perioodil müüdud piletitest, ja eraldi väljavõtte tasuta veetud soodustatud isikute kategooriate ja isikutele väljastatud piletite kohta. Juhul kui vedaja taotleb toetust ÜTS-i §-s 34 nimetatud sõitjate tasuta veo eest, on vedaja kommertsliiniveol kohustatud kontrollima

isiku tasuta sõidu õigust ning säilitama andmed, mis võimaldavad toetuse saajal tõendada, et kommertsliiniveol veeti ÜTS-i §-s 34 nimetatud sõitjaid tasuta.

Toetuse väljamaksmise teostamiseks on vaja neid andmeid, et vedajatele makstav vastav toetus oleks tõendatud ja ei toimuks vedajate üle kompenseerimist.

Piletimüügi süsteemi väljavõte peab sisaldama liini numbrit, nimetust ja sõidu suunda, väljumise kuupäeva ja kellaaega, pileti numbrit, sellel konkreetisel väljumisel kehtinud või kehtivat baashinda, isikule tehtud soodustuse alust ÜTS-i §-s 34 sätestatu kohaselt ja müügikanali liiki (piletimüügi süsteem, piletikassa, pardamüük või muu). Isikute liikumist peatuste vahel ei jälgita.

Lõike 5 kohaselt võib vedaja lisaks lõikes 4 nimetatud andmetele lisada taotlusele muud teavet ja tõendeid, mida ta peab asjakohaseks.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse taotluse lahendamise kord.

Lõike 1 kohaselt lahendatakse taotlus 30 kalendripäeva jooksul alates nõuetekohase taotluse esitamisest. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hindab taotluses esitatud andmeid ja teeb selle alusel taotluse täieliku või osalise rahuldamise või taotluse rahuldamata jätmise otsuse. Enne otsuse tegemist on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil õigus teha ise toiminguid haldusmenetluse seaduse §-i 38 alusel andmete õigsuse tuvastamiseks, sealhulgas saada sotsiaalkaitse infosüsteemist andmeid puude olemasolu kohta nende isikute puhul, kes vedaja andmete kohaselt on ÜTS-i §-s 34 nimetatud alustel kasutanud tasuta sõidu õigust.

Lõikes 2 sätestatakse ajavahemik, mille kestel või mille lõppemisel tuleb toetuse saajale taotluse täieliku või osalise rahuldamise otsuse korral sihtotstarbelist toetust maksta. Toetuse saaja kontole tehakse makse kümne tööpäeva jooksul taotluse täieliku või osalise rahuldamise otsuse tegemisest arvates.

Lõige 3 kohaselt on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil õigus küsida taotluse täpsustamiseks vajalikke lisaandmeid ja teha ise toiminguid haldusmenetluse seaduse §-i 38 alusel andmete õigsuse tuvastamiseks.

Lõige 4 sätestab, kui taotluse nõuetele vastavuse ja andmete õigsuse kontrollimisel tuvastatakse puudusi, teatatakse sellest viivitamata taotlejale ja määratakse mõistlik tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Mõiste „mõistlik aeg“ on määratlemata õigusmõiste ja puuduste kõrvaldamiseks antavat tähtaega hinnatakse iga juhtumi korral eraldi.

Lõige 5 Taotlus ei vasta nõuetele, kui taotlusele ei ole lisatud piletimüügisüsteemi töötlemata väljavõtet, milles sisalduvad andmed kogu piletimüügi ja sellest eraldi väljavõtte tasuta veetud soodustatud isikute isikukoodide ja väljastatud piletite kohta või taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid või taotleja mõjutab pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil taotluse menetlemist või kui taotlus ei ole esitatud tähtaegselt. Taotlus ei vasta nõuetele kui esineb vähemalt üks eelpoolnimetatud asjaoludest.

Eelnõu §-ga 6 sätestatakse toetuse maksmise kord.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saaja maksab sihtotstarbelise toetuse täielikult või osaliselt tagasi toetuse tagasinõudmise otsuses näidatud summas ja tähtpäevaks, kui kontrolli tulemusel tuvastatakse, et toetuse saamiseks on esitatud valeandmeid või toetuse andmine ei ole koosõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1370/2007., mille kohaselt taotluse täielikul või osalisel rahuldamisel makstakse toetus toetuse saaja kontole 10 tööpäeva jooksul peale taotluse rahuldamist kinnitavat otsust.

Eelnõu §-ga 7 sätestatakse toetuse tagasimaksmise tingimused.

Lõike 1 kohaselt maksab toetuse saaja toetuse täielikult või osaliselt tagasi, kui kontrolli tulemusel tuvastatakse, et hüvitise saamiseks on esitatud valeandmeid või sihtotstarbeline toetus ei ole kooskõlas määruse nr 1370/2007 sätetega.

Lõikes 2 sätestatakse, et tagasimaksmisele kuuluva sihtotstarbelise toetuse võib tasaarveldada järgmiste perioodide sihtotstarbeliste toetustega.

Eelnõu §-ga 8 sätestatakse määruse jõustumise ajaks 1. september 2025. a.

Sõidusoodustuse olemasolu kontrolli kohustus eeldab vedajate bussides kasutatavate kassaaparaatidel tarkvaraarenduse teostamist selleks, et juurutada soodustuse õiguse elektroonilise kontrolli funktsionaalsus. Osade kommertsvedajate puhul võib sellega kaasneda vajadus vahetada bussides kasutatavad kassaaparaadid välja, mistõttu on vajalik määruse hilisem rakendamine.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1370/2007, 23. oktoober 2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70.

4. Määruse mõjud

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtgrupp I: liiniloo alusel riigisisest reisijate liinivedu teostavad kommertsvedajad

Sihtgrupi suurus: 19 ettevõtjat. TRAM (ja tema eelkäija Maanteeamet) ning REM on 15. juuli 2024. a seisuga väljastanud 127 liiniluba 13 ettevõtjale Eesti-siseste kaugliinide teenindamiseks. Kohtla-Järve linnavalitsus, Saku vallavalitsus, Ida-Viru ja Põhja-Eesti ühistranspordikeskused on väljastanud 6 ettevõtjale kokku 12 liiniluba maakonna ja kohalike bussiliinide teenindamiseks.²

Muudatusel on positiivne mõju ettevõtluskeskkonnale ja ettevõtjate tegevusele. Muudatuse tulemusena suureneb sihtgrupi sõitjateveo teenuse osutamisest saadav tulu, kuna kaob seadusest tulenev kohustus vedada teatud kategooriasse kuuluvaid sõitjaid tasuta, saamata selle eest hüvitist.

Avaliku teenindamise kohustuse tõttu suureneb määrusest mõjutatud kommertsvedajate halduskoormus, rakendatakse lisanõudeid raamatupidamises, lisandub kohustus kontrollida sõidusoodustuse aluseks olevaid asjaolusid ja säilitada soodustatud isikute andmeid hilisemaks kontrolliks. Kohustus kontrollida sõidusoodustuse olemasolu eeldab vedajate bussides kasutatavate kassaaparaatide tarkvaraarendust selleks, et juurutada soodustuse õiguse elektroonilise kontrolli funktsionaalsust. Osa kommertsvedajate puhul võib sellega kaasneda vajadus vahetada välja bussides kasutatavad kassaaparaadid.

Avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest makstakse vedajale sihtotstarbelist toetust, mis katab teenuse osutamisega seotud kulu ja võimaldab teenida mõistlikku kasumit. Kuna tegemist on sihtotstarbelise toetusega, mille maksmisel tuleb vältida ülemäära hüvitamist, ei ole vedajal võimalik teenuse osutamisel teenida suurt kasumit.

Mõju olulisus: Ettevõtjaid, kellel on ühenduste tegevusluba, mis võimaldab korraldada tasulist sõitjatevedu, on majandustegevuse registri andmete kohaselt 513 (seisuga 29.01.2025). Võttes aluseks liinilube omavate ettevõtjate arvu, on mõju sihtgrupp väike. Võrreldes viimases neljas kvartalis (III 2023 – II 2024) Eesti riigisisese maanteetranspordi sõitjateveo eest laekunud kogutulu (140 miljonit eurot) vedajatele makstava hüvitisega, on mõju positiivne. Kuigi mõju

---

² <https://www.agri.ee/kehtivad-bussiliiniload> (15.07.2024)

avaldumine võib olla igapäevane, ei saa mõju kokkuvõttes hinnata oluliseks, sest laekuva lisahüvitise suurus on marginaalne. Kuivõrd mõju sihtgrupp on väike ja uute raamatupidamismõnede rakendamine on ühekordne tegevus ja nende järgimine ei põhjusta ettevõtjatele suuri kohanemiskulusi, siis sellise mõju ulatust võib seetõttu hinnata väikseks.

Kuna muudatused mõjutavad vedaja igapäevast majandustegevust, on mõju avaldumise sagedus suur. Muudatusega kaasnevad mõjud on ettevõtjale pigem koormavad. Eelnimetatud kriteeriumide põhjal ilmneb, et muudatus võib ettevõtjale avaldada olulist mõju. Avaliku teenindamise kohustuse täitmise eest makstava sihtotstarbelise toetuse maksmiseks kohalduvad eeltingimused ja nõuded tulenevad Euroopa Liidu õigusest, mistõttu ei saa neid leevendada. Avalikest vahenditest makstava toetusega seotud asjaolusid peab olema võimalik kontrollida. Rangemad nõuded kohalduvad vaid osale ettevõtja tegevusest ega sea piiranguid tema muule majandustegevusele ega tulu teenimisele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavat kulu riigieelarvele.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2025. aastal.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile. Lisaks esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Puuetega Inimeste Kojale ja Autoettevõtete Liidule.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler